

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

660

MALEZI YA ELIMU YA AWALI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka : 2004

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka sehemu **B** na swali **moja (1)** kutoka sehemu **C**.
3. Sehemu **A** ina alama 36, sehemu **B** ina alama 40 na sehemu **C** ina alama 24.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

SEHEMU A

1. Eleza maana ya ukuaji wa kijamii kwa mtoto wa elimu ya awali.

Ukuaji wa kijamii kwa mtoto wa elimu ya awali ni mchakato ambapo mtoto hujifunza kuingiliana na wenzao na watu wengine kwa heshima, mshikamano na ushirikiano.

Hii inajumuisha kujifunza kushirikiana, kugawana, kutatua migogoro, na kuelewa misingi ya maadili ya kijamii.

Ukuaji wa kijamii humsaidia mtoto kujiamini katika mahusiano na kuwa na uhusiano mzuri na walimu, familia na watoto wenzao.

2. Taja faida nne (4) za michezo ya kutunga hadithi kwa watoto.

Kwanza, michezo ya kutunga hadithi huendeleza ubunifu na mawazo mapya ya mtoto.

Pili, huongeza msamiati na uelewa wa lugha kwa mtoto, akijifunza maneno mapya na matamshi sahihi.

Tatu, huchangia maendeleo ya kihisia, kwani mtoto hujifunza kueleza hisia na kuelewa hisia za wahusika.

Nne, michezo hii huimarisha uwezo wa kijamii, kwani mtoto hujifunza kushirikiana, kusikiliza na kuheshimu maoni ya wengine.

3. (a) Taja njia mbili za kumsaidia mtoto aongee vizuri.

Njia ya kwanza ni kuzungumza mara kwa mara na mtoto, kumruhusu kueleza mawazo yake kwa maneno yake mwenyewe.

Njia ya pili ni kusoma hadithi, nyimbo, na mashairi pamoja na mtoto ili kueneza msamiati na kuelewa mtindo wa lugha.

(b) Eleza umuhimu wa kila njia.

Kuzungumza mara kwa mara husaidia mtoto kujenga ujasiri wa kuongea, kueleza mawazo na kujifunza maneno mapya.

Kusoma hadithi na nyimbo husaidia mtoto kuelewa muundo wa lugha, msamiati, na kuongeza uelewa wa maana na hisia za maneno.

4. Kwa nini mawasiliano ya upendo ni muhimu katika malezi ya mtoto?

Mawasiliano ya upendo hufanya mtoto ahisi kuthaminiwa, salama na kuungwa mkono kihisia.

Husaidia kuimarisha uhusiano wa mwalimu au mzazi na mtoto, jambo linalosaidia motisha ya kujifunza.

Pia huchangia maendeleo ya kihisia na kisaikolojia, kuondoa hofu na kujenga ujasiri wa kujaribu mambo mapya.

5. Eleza nafasi ya michezo ya vitendo katika kuendeleza maarifa ya mtoto.

Michezo ya vitendo hufundisha mtoto kwa njia ya kushirikiana moja kwa moja na vitu na matukio halisi.

Husaidia kukuza uelewa wa hali halisi, stadi za kutatua matatizo, na uwezo wa kutekeleza maarifa katika maisha ya kila siku.

Pia huendeleza motor ndogo na uwezo wa kifikra, kwani mtoto anapaswa kutumia mikono na akili kwa wakati mmoja.

6. Taja njia nne (4) za kuzuia mtoto asikate tamaa katika ujifunzaji.

Njia ya kwanza ni kumpa pongezi na motisha pale mtoto anapofanikisha jambo.

Njia ya pili ni kuweka malengo madogo yanayoweza kufanikishwa kwa urahisi ili mtoto ajihisi mafanikio.

Njia ya tatu ni kushirikisha mtoto katika maamuzi madogo ya darasa ili ajihusishe kikamilifu.

Njia ya nne ni kutoa msaada wa karibu pale anapokosa kuelewa au kufanya kazi, badala ya kumlaumu.

7. Toa mifano mitatu (3) ya vifaa vya asili vinavyoweza kutumika kufundishia.

Mfano wa kwanza ni mawe, ambayo yanaweza kutumika kuhesabu au kujifunza maumbo.

Mfano wa pili ni majani na matawi, ambayo yanaweza kutumika katika michezo ya sanaa au maelezo ya kisayansi.

Mfano wa tatu ni mabaki ya chakula au mboga, ambayo yanaweza kutumika katika michezo ya kuhesabu au mafunzo ya lishe.

8. Eleza dhima ya michezo ya kubadilishana majukumu katika maendeleo ya kijamii ya mtoto.

Michezo ya kubadilishana majukumu hufundisha mtoto kushirikiana na wenzao, kugawana majukumu na kuelewa nafasi ya kila mmoja.

Huchangia ustadi wa kijamii kama ushirikiano, kushirikiana na kushughulikia changamoto pamoja.

Pia huchangia kuelewa hisia za wengine, kurekebisha tabia na kuimarisha mshikamano wa kijamii.

9. Taja njia tatu (3) za kumtathmini mtoto kiakili.

Njia ya kwanza ni uchunguzi wa moja kwa moja wa kazi za mtoto, kama kutatua matatizo au michezo ya akili.

Njia ya pili ni mahojiano au mijadala, ambapo mtoto huonyesha ufahamu na mtazamo wake.

Njia ya tatu ni tathmini ya miradi au kazi za kikundi, ambapo mwalimu anaona jinsi mtoto anavyotumia maarifa yake katika mazingira ya pamoja.

SEHEMU B

10. Jadili nafasi ya michezo ya vitendo katika kukuza ubunifu wa mtoto.

Michezo ya vitendo hutoa nafasi kwa mtoto kuunda, kubuni na kujaribu mawazo mapya.

Huchangia kukuza stadi za kufikiri kwa ubunifu na kutatua matatizo kwa njia ya kipekee.

Pia huongeza ujasiri wa mtoto kujaribu mambo mapya bila woga, jambo linaloongeza motisha ya kujifunza.

11. Eleza changamoto za kumfundisha mtoto mwenye vipaji maalumu na mbinu za kumsaidia.

Changamoto ya kwanza ni tofauti za maendeleo na mahitaji ya kila mtoto, suluhisho ikiwa ni kutoa ratiba na shughuli zinazolenga kila kipaji.

Changamoto ya pili ni upungufu wa walimu wenye ujuzi wa kuhimiza vipaji maalumu, suluhisho ikiwa ni mafunzo maalumu kwa walimu.

Changamoto ya tatu ni vifaa visivyo vya kutosha, suluhisho ikiwa ni kutumia mbinu za ubunifu na vifaa vya nyumbani au vya asili.

12. Jadili umuhimu wa michezo ya kuhesabu katika kukuza akili ya mtoto.

Michezo ya kuhesabu huchangia kukuza mantiki na ufahamu wa kihesabu kwa mtoto.

Husaidia katika kumbukumbu, kuhesabu haraka, na kutatua matatizo ya kila siku.

Pia huendeleza umakini na nidhamu, kwani mtoto anapaswa kufuata kanuni na masharti ya mchezo.

13. Eleza mchango wa wazazi katika kusaidia elimu ya awali.

Wazazi husaidia kutoa rasilimali, usaidizi wa nyumbani, na motisha kwa mtoto.

Huwashirikisha watoto katika shughuli za kielimu na malezi, kuhakikisha watoto wanapata msaada wa pamoja.

Pia hutoa ushauri na msaada wa kihisia kwa mtoto, na kushirikiana na walimu kufanikisha maendeleo ya mtoto.

SEHEMU C

14. Jadili athari za mazingira yasiyo rafiki kwa mtoto wa elimu ya awali.

Mazingira yasiyo rafiki, kama ghasia, kelele au upungufu wa vifaa, humfanya mtoto ajisikie hofu na ukosefu wa usalama.

Hayo huathiri maendeleo ya kihisia, kufanya mtoto awe na hofu ya kushiriki au kujaribu mambo mapya.

Pia huathiri maendeleo ya kijamii na kielimu, kwani mtoto anaweza kutojifunza kwa ufanisi katika mazingira hayo.

15. Eleza namna ya kutumia michezo ya ubunifu kama nyimbo na mashairi kufundisha.

Tumia nyimbo na mashairi yenye maneno mapya au mafunzo ya maadili ili mtoto ajifunze kwa furaha na vitendo.

Shirikisha watoto kuunda nyimbo zao au mashairi, jambo linalosaidia ubunifu na uelewa wa lugha.

Michezo hii pia hufundisha mshikamano, ushirikiano na kujifunza kwa kushirikiana na wenzao.

16. Jadili namna mwalimu anaweza kushirikisha watoto wote bila ubaguzi darasani.

Mwalimu anapaswa kutoa nafasi sawa kwa kila mtoto kushiriki katika michezo na shughuli za darasani.

Hutumia mbinu za kushirikisha kila mmoja kulingana na uwezo wake na mahitaji maalumu.

Pia hutoa msaada, motisha, na pongezi kwa wote bila upendeleo, kuhakikisha mshikamano na usawa wa kijamii darasani.